

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету

Анатолій ДІБОВА
“ _____ ” 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри економічної теорії
Протокол № 9 від 12.05.2023 р.
Завідувач кафедри
Микола ТАЛАВІРЯ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Підприємництво,
торгівля і біржова діяльність»

Валентина ЯВОРСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКС»

Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Факультет	Економічний
Розробники:	доцент кафедри економічної теорії, д.е.н., доцент Бутенко В.М. доцент кафедри економічної теорії, к.е.н., доцент Пашенко О.В.

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля	
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсова робота	-	
Форма контролю	залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	2	
Семестр	3,4	
Лекційні заняття, год.	60	
Практичні, семінарські заняття, год.	60	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота, год.	60	-
Індивідуальні завдання (курсова робота)	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування знань про закономірності поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, оволодіння універсальним інструментарієм прийняття обґрунтованих рішень щодо здійснення вибору за наявності обмежених засобів і альтернативних можливостей, знання принципів раціональної поведінки економічних мікросистем у ринкових умовах, знання термінології і основних прийомів мікроекономічного аналізу, методики виконання техніко-економічних розрахунків, зв'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки мікросистем у ринкових умовах. А також надання студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки – важливої сфери життєдіяльності людини, дії об'єктивних економічних законів, ознайомлення з методами і умовами ефективного господарювання і цілісне систематичне уявлення про макроекономічну теорію і політику.

Завдання дисципліни: сформувати ринково-орієнтований економічний світогляд учасника суспільного виробництва, здатного до економічної діяльності фахівця, ведення самостійної підприємницької діяльності, надати універсальний інструментарій прийняття раціональних господарських рішень. Вивчення мікроекономіки сприяє розумінню закономірностей функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях та вміння їх ефективно використовувати.

Основними завданнями курсу з макроекономіки є вивчення таких проблем, як: методи вимірювання динаміки рівнів національного виробництва; умови формування і наслідки порушення макроекономічної рівноваги; вплив інфляції на безробіття та економічний розвиток; методи державного бюджетно-податкового регулювання; інструменти державної грошово-кредитної політики; оволодіння універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень; пізнання закономірностей функціонування мікросистем (індивідів, домашніх господарств, підприємств, організацій) у різних ринкових ситуаціях; розкриття особливостей функціонування ринків факторів виробництва та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури.

Компетентності ОП:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності(ФК)

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Програмні результати навчання

ПРН1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної форми навчання

ЧАСТИНА 1. МІКРОЕКОНОМІКА

Змістовий модуль 1. Основи функціонування ринку

Тема лекційного заняття 1. Вступ до мікроекономіки

Мета, завдання і зміст дисципліни. Мікроекономіка як складова частина сучасної економічної теорії. Економічні відносини на мікро- і макрорівнях. Взаємозв'язок мікроекономіки і макроекономіки. Основні поняття та інструментарій мікроекономічного аналізу. Мікросистема та її основні характеристики. Суб'єкти мікросистем: індивід, домашнє господарство, фірма, професійні спілки, держава. Об'єкти економічних відносин на мікрорівні.

Види виробничих ресурсів, які використовуються в економіці. Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Поняття економічної ефективності. Модель і крива виробничих можливостей, їх основні функції в економічному аналізі. Види моделей. Загальноекономічні та специфічні методи мікроекономіки. Позитивний та нормативний аналіз.

Тема лекційного заняття 2. Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія

Попит і закон попиту. Ринковий попит як сума індивідуального всіх споживачів певного товару. Функція попиту. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. Аналіз зміни попиту загалом та величини (обсягу) попиту.

Пропозиція і закон пропозиції. Функція пропозиції. Закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції загалом та величини (обсягу) пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Сталість і динамічність ринкової рівноваги.

Тема лекційного заняття 3. Еластичність

Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту, еластичність попиту за чинниками впливу: за власною ціною блага, за ціною благ комплементів та субститутів (перехресна еластичність), за доходом; дугова та точкова еластичність, фактори впливу на еластичність попиту за ціною.

Еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції та фактори впливу на її рівень, еластичність пропозиції за власною ціною блага та цінами факторів виробництва. Еластичність у короткостроковому та довгостроковому періодах. Практичне значення теорії еластичності попиту та пропозиції.

Тема лекційного заняття 4. Теорія корисності та оптимальний вибір споживача

Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Поняття корисності, кардиналістська теорія корисності, сукупна та гранична корисності, функція корисності, перший та другий закони Госсена;

Ординалістська теорія поведінки споживача. Порядковий (ординалістський) підхід до аналізу корисності та попиту, аксіоми порядкового підходу Криві байдужості. Карта байдужості. Криві байдужості, їх властивості. Карта байдужості. Окремі випадки конфігурацій кривих байдужості для різних пар товарів. Роль кривих байдужості у мікроекономічному аналізі поведінки споживача. Гранична норма заміщення благ. Зона ефективного заміщення. Обмеження та виключення.

Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Зсув бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача на озташування бюджетної лінії та процес споживання.

Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору. Оптимум споживача як

модель раціонального споживчого вибору, рівновага споживача: економічна, алгебраїчна, графічна інтерпретація; різні випадки досягнення рівноваги: внутрішня та кутова. Вирішення парадоксу А.Сміта на основі кривих граничної корисності.

Тема лекційного заняття 5. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміни доходу та ціни товарів. Реакція споживача на зміни доходу та ціни. Залежність поведінки споживача від його доходу. Лінія "дохід – споживання" та побудова кривих Енгеля. Закони Енгеля. Побудова лінії "дохід – споживання". "Суперіорні" (нормальні) та "інферіорні" (низькоякісні) товари. Особливості лінії "дохід – споживання" для нормальних і низькоякісних товарів. Лінія "ціна – споживання" та побудова кривої індивідуального попиту. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни Побудова лінії "ціна - споживання". Надлишок споживача. Різновиди траєкторії зміни споживання внаслідок зменшення цін на суперіорні та інферіорні товари. Побудова лінії індивідуального попиту споживача, лінія "дохід – споживання", поняття "повноцінних" і "неповноцінних" благ, крива Енгеля, функції Торнквіста.

Ефект заміщення та ефект доходу. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу та ефект заміщення; одно- та різнонаправлений вплив ефектів (за Слуцьким, за Хіксом). Парадокс Гіффена.

Прийняття рішень у ситуаціях з ризиком. Невизначеність та ризик. Схильність та несхильність споживача до ризику. Ризик та ефективні рішення.

Тема лекційного заняття 6. Теорія фірми: виробництво

Підприємство як економічний агент. Поняття підприємства. Місце та роль підприємства у ринковій системі. Організаційно-правові форми підприємств. Класифікація суб'єктів господарювання. Виробництво та його фактори, технології виробництва, фактор часу і періоди функціонування фірми.

Виробнича функція: поняття, параметри, види. Властивості виробничої функції. Види виробничих функцій Сукупний, середній та граничний продукт. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактора виробництва. ізокванта, гранична норма технічного заміщення. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна, економічна інтерпретація. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Пропорційна варіація факторів виробництва. Збільшення випуску за рахунок пропорційного нарощування ресурсів; постійна (стала), спадна та зростаюча віддача від масштабу, причини позитивного та негативного ефекту від масштабу.

Тема лекційного заняття 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток

Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Поняття альтернативних витрат. Зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді: Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Види, графічне зображення, практичне значення. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати

Витрати в довгостроковому періоді. Криві довготривалих витрат, їх види. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Варіанти технологічного вибору фірми у розробці довгострокової стратегії.

Виручка та прибуток. Поняття загальної, середньої та граничної виручки. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Правило максимізації прибутку.

Змістовий модуль 2. Ринкові структури та проблеми досягнення загальної рівноваги

Тема лекційного заняття 8. Ринок досконалої конкуренції

Поняття досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію конкурентної фірми. Ознаки й умови досконалої конкуренції, попит, ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту конкурентної фірми, середнього, граничного і сукупного доходу.

Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи; пропозиція фірми та галузі в короткостроковому періоді і її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції; рівновага фірми та галузі в короткостроковому періоді. Пропозиція фірми у короткостроковому періоді. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважного обсягу та рівноважної ціни. Пропозиція фірми та галузі.

Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді. Пропозиції фірм у довгостроковому періоді та її можливі конфігурації в галузях з постійними, зростаючими, спадними витратами, тривала рівновага фірми, галузі, ринку та механізм її підтримки.

Визначення ефективності ринку досконалої конкуренції. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції.

Тема лекційного заняття 9. Монопольний ринок

Характерні риси ринку чистої монополії. Види монополій. Ознаки "чистої монополії", бар'єри вступу до монопольного ринку економічні, адміністративні та правові, попит та дохід фірми-монополіста. Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Основні види монополій.

Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. Вибір монополістом обсягу виробництва та ціни, вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту; визначення монопольної ціни та цінова дискримінація, рівновага фірми-монополіста в довгостроковому періоді, досягнення і утримання ринкової влади в довгостроковому періоді.

Особливості функціонування монополізованих ринків. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Переваги та недоліки діяльності фірми-монополіста. Суспільні втрати від діяльності монополіста.

Тема лекційного заняття 10. Олігополія та ринок монополістичної конкуренції

Основні ознаки олігополії. Основні ознаки олігополістичного ринку. Нечисленність фірм в олігополістичних галузях, загальна взаємозалежність олігополістів, однорідність або диференційованість продукту, високі бар'єри для вступу до галузі. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Цінова конкуренція. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага.

Поведінка фірм на олігополістичному ринку. Цінові війни. Олігополія з погляду теорії ігор. "Дилема ув'язнених" – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. Картелі. Цінові війни. Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін. Теорія змови. Картельні союзи. Умови та чинники формування картелю. Показники монопольної влади. Ціноутворення за принципом "витрати плюс". Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії.

Монопольна конкуренція. Ознаки монополістичної конкуренції, умови вступу до галузі, спосіб дій фірми на ринку монополістичної конкуренції; еластичність попиту фірми в умовах монополістичної конкуренції, визначення оптимального обсягу виробництва та цінова політика, умова досягнення та підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді;

суть та передумови нецінової конкуренції, поглиблення диференціації продукту та рекламна діяльність, нецінова конкуренція, її види та наслідки для виробників та споживачів. Реклама, її роль у формуванні попиту. Переваги та недоліки реклами.

Антимонопольна політика. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика. Вимірювання монопольної влади. Проблеми природних монополій. Антимонопольне законодавство України.

Тема лекційного заняття 11. Утворення похідного попиту. Ринок праці.

Утворення похідного попиту. Попит на продукт та попит на фактори виробництва (похідний попит), споживання факторів виробництва, виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва, похідний попит на досконало конкурентному ринку продукту.

Попит на працю за умови досконало конкурентного ринку ресурсів. праця як фактор виробництва, її мобільність; характеристика досконало конкурентного ринку праці; граничний вигаш виробника від найму праці та обґрунтування рішення про найм; формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю.

Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку: обґрунтування вибору робітника щодо праці і відпочинку, ринкова пропозиція послуг праці, рівновага на ринку праці;

Ринок праці з недосконалою конкуренцією: попит монополії на працю та монополярна рівновага, моносонічний та олігосонічний ринки, двостороння монополія.

Тема лекційного заняття 12. Ринок капіталу та природних ресурсів (землі).

Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу; рух капіталу та капітальні фонди;

Попит та пропозиція капіталу. Вибір у часі. Поняття вибору у часі, споживання та інвестиції, уподобання у часі, побудова бюджетного обмеження для випадку вибору обсягів споживання між теперішніми та майбутніми періодами, оптимальний вибір;

Попит та пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини, види процентних ставок, реальна та номінальна процентні ставки, рівень дохідності, показники теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень; рівновага на ринку капіталу, формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу;

Ринок землі: особливості землі як фактора виробництва, формування пропозиції та попиту на землю, фактори впливу на попит на землю, рента, ціна землі як капіталізована рента.

Тема лекційного заняття 13. Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Часткова та загальна рівновага ринку, ефект зворотного зв'язку, закон Вальраса. Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні.

Рівновага в економіці обміну: необхідність та вигоди ринкового обміну, діаграма Еджворта, ефективність при обміні, крива контрактів, крива можливостей споживачів, загальна рівновага за Парето.

Ефективність у виробничій сфері: розподіл виробничих ресурсів; діаграма Еджворта, крива виробничих контрактів, Парето – оптимальний розподіл ресурсів, ефективність на конкурентних ринках товарів.

Загальна рівновага та економіка добробуту. Добробут: сутність, критерії, показники. Основні теореми добробуту. Скринька Еджуорта.

Перерозподіл доходу. Крива Лоренца. Нерівність доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Вплив податків на загальну економічну рівновагу.

Тема лекційного заняття 14. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага.

Економічна роль держави у ринковій економіці. Вади ринкового саморегулювання. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов, функції держави.

Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст: поняття про зовнішні ефекти, суспільні та приватні витрати (вигоди), коригуючі податки та субсидії, теорема Коуза-Стіглера.

Ринки в умовах невизначеності та асиметричної інформації. Вплив асиметричної інформації на ринки високоякісних товарів. Сигнали ринку.

Тема лекційного заняття 15. Держава в мікроекономічній теорії: теорія суспільного вибору. Неспроможність державної влади.

Суспільні блага та суспільний вибір. Поняття громадських благ, приватні та громадські блага попит на громадські блага і ефективний їх обсяг, можливість ринку і держави щодо забезпечення громадськими благами, теорія суспільного вибору позитивний (описовий) аналіз поведінки уряду, застосування теорії громадського вибору у поведінці уряду.

Економічна теорія бюрократії. Політична рента. Неспроможність державної влади і неспроможність ринку.

ЧАСТИНА 2. МАКРОЕКОНОМІКА

Модуль I. Теоретичні основи макроекономіки

ТЕМА 1. МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА

Макроекономіка: місце і роль в розвитку економічної теорії. Предмет макроекономіки. Макромодель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів у змішаній економіці. Основні макроекономічні суб'єкти та їхня взаємодія.

Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Інструментарій макроекономічного регулювання.

Методи макроекономічних досліджень. Макромоделі. Функції макроекономіки.

Основні етапи розвитку макроекономіки: економічна таблиця Ф. Кене; класична економічна теорія; кейнсіанська теорія; неокейнсіанська та неокласична теорії.

ТЕМА 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки.

Національна економіка та її агреговані показники. Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва; загальний рівень цін; процентна ставка; зайнятість.

Система національних рахунків. Перехід до системи національних рахунків в Україні. Валовий випуск, кінцева та проміжна продукція. Валовий національний продукт (ВНП) і методи його обчислення за видатками та доходами. Взаємозв'язок валового національного продукту (ВНП) з валовим внутрішнім продуктом (ВВП), з чистим національним продуктом (ЧНП), з національним доходом (НД), з особистим доходом, з доходом кінцевого використання. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор. Фактичний та потенційний ВВП.

Рух і розподіл національного продукту. Національне багатство.

Функціональний та особистий розподіл доходів. Формування доходів.

Використання ВНП та НД для визначення рівня життя. Чистий економічний добробут (ЧЕД).

ТЕМА 3. РИНОК ПРАЦІ

Зайнятість і безробіття. Населення як джерело робочої сили. Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне, природне. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість. Обчислення природного рівня безробіття.

Механізм ринку праці. Неокласична теорія ринку праці. Неокласична функція попиту на працю. Неокласична функція пропозиції праці. Графічна інтерпретація неокласичної моделі ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Кейнсіанська функція попиту на працю. Кейнсіанська функція пропозиції праці. Графічна інтерпретація кейнсіанської моделі ринку праці.

Соціально-економічні наслідки від безробіття. Закон Оукена.

ТЕМА 4. ТОВАРНИЙ РИНОК

Структура сукупного попиту. Фактори, які впливають на споживчий попит, інвестиційний попит, попит держави та попит закордону.

Крива сукупного попиту AD. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупний попит.

Сукупна пропозиція та фактори, що її визначають. Крива сукупної пропозиції AS. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупну пропозицію.

Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Три варіанти макрорівноваги.

Мультиплікатор у моделі AD – AS.

ТЕМА 5. ГРОШОВИЙ РИНОК

Пропозиція грошей. Сутність пропозиції грошей та грошові агрегати. Грошова база і її компоненти: готівка і банківські резерви, обов'язкові й надлишкові резерви. Грошовий мультиплікатор, коефіцієнт готівки, резервна норма. Мультиплікація грошової бази банківською системою. Грошова пропозиція як функція процентної ставки і крива пропозиції грошей.

Попит на гроші. Класична теорія попиту на гроші. Рівняння грошового попиту кількісної теорії грошей. Кейнс про мотиви попиту на гроші. Кейнсіанське рівняння попиту на гроші і функція попиту на гроші. Процентна ставка як ціна грошей

Механізм грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку. Роль банківської системи в формуванні та функціонуванні грошового ринку

ТЕМА 6. ІНФЛЯЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ

Сутність та види інфляції. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів: помірна, галопуюча, гіперінфляція. Інфляція попиту, інфляція витрат. Очікувана і неочікувана інфляція.

Причини та наслідки інфляції. Кейнсіанська теорія щодо причини інфляції та її недоліки. Роль грошей в інфляційному механізмі: монетаристський та кейнсіанські підходи. Чинники інфляції попиту і витрат. Інфляційні очікування. Наслідки високої інфляції.

Інфляція і безробіття. Крива Філіпса.

ТЕМА 7. СПОЖИВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Доходи домогосподарств як джерело споживання. Доходи і витрати домогосподарств у моделі економічного кругообігу. Особистий дохід у приватній закритій економіці та його складові. Особистий дохід у приватній закритій економіці та його складові. Особистий наявний дохід у приватній закритій економіці: його кількісна визначеність та розподіл. Заощадження та споживання домогосподарств. Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням: крива Лоренца, децильний коефіцієнт, коефіцієнт Джині.

Кейнсіанська функція споживання. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Чинники, що впливають на граничну схильність до споживання. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Середня схильність до споживання та заощаджень. Індуцьоване та автономне споживання. Чинники автономного споживання: багатство, заощадження.

Функції споживання з урахуванням фактору часу. Теорія Фішера про міжчасовий вибір споживача. Вплив на споживання поточного доходу, заощаджень та позик. Гіпотеза життєвого циклу Модільяні. Функція споживання за гіпотезою життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Функція споживання за гіпотезою постійного доходу.

ТЕМА 8. ПРИВАТНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Інвестиції в основний капітал. Кейнсіанська функція інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Графічна та математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій.

Неокласична функція інвестицій. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. Модель гнучкого акселератора. Математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій. інтерпретація неокласичної функції інвестицій.

Проста інвестиційна функція. Процентна ставка і прибутковість інвестиційних проектів.

Бухгалтерський метод визначення прибутковості інвестиційних проектів. Метод чистої дисконтованої вартості. Графічна інтерпретація простої інвестиційної функції. Зміна автономних інвестицій та її графічна інтерпретація. Чинники автономних інвестицій: технічний прогрес, рівень забезпеченості основним капіталом, податки на підприємців, ділові очікування. Інвестиції в основний капітал. Кейнсіанська функція інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Графічна та математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій. Неокласична функція інвестицій. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. Математична інтерпретація неокласичної функції інвестицій.

Модель простого акселератора.

Заощадження та інвестиції. Заощадження як джерело і фінансове обмеження інвестицій. Залежність заощаджень від доходу. рівновага між заощадженнями та інвестиціями як закон-тенденція. Класичний механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями. Кейнсіанський механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями. Роль фінансової системи в трансформації заощаджень в інвестиції. Фінансові посередники.

Модуль 2. Рівень економічної активності

ТЕМА 9. СУКУПНІ ВИТРАТИ І ВВП

Сукупні витрати і рівноважний ВВП. Визначення рівноважного ВВП на основі методу «витрати–випуск». Фактичні та заплановані витрати. Модель «кейнсіанський хрест». Визначення рівноважного ВВП за методом «вилучення–ін’єкції». Заплановані та незаплановані інвестиції. Модель «заощадження–інвестиції».

Мультиплікатор витрат. Індуційовані й автономні витрати. Алгебраїчна модель простого мультиплікатора та його сутнісне визначення. Механізм мультиплікації автономних витрат. Ефект мультиплікатора та його математична та графічна інтерпретація.

Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат в умовах неповної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву. Інфляційний розрив як наслідок надлишку автономних витрат в умовах повної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву.

ТЕМА 10. ЦИКЛІЧНІ КОЛИВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Економічні коливання. Циклічні і нециклічні коливання. Види циклічних коливань. Економічний (діловий) цикл: зміст, структура, індикатори.

Модель ділового циклу на основі механізму мультиплікатора-акселератора. Інтерпретації ділового циклу: теорія Р.Фріша і теорія Д.Хікса. Модель реального економічного циклу.

Економічне зростання: зміст, фактори, вимірювання.

Виробнича функція. Трансформація виробничих факторів у продукт. Внесок окремих факторів у економічне зростання. Залишок Солоу. Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей.

Модель економічного зростання Солоу. Основні передумови моделі. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. „Золоте правило” нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. Вплив приросту населення на економічне зростання. Вплив технічного прогресу на економічне зростання. Висновки моделі Солоу.

Альтернативні моделі економічного зростання.

ТЕМА 11. ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Класична теорія державного регулювання. Марксистська теорія державного регулювання. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки. Передумови виникнення кейнсіанської теорії. Критика кейнсіанцями класичного положення про державне невтручання в економіку. Основні положення кейнсіанської теорії про вплив держави на економіку. Роль держави в економічному кругообігу. Модель економічного кругообігу з урахуванням держави. Державні видатки. Позики уряду. Перерозподільна функція держави. Стабілізаційна функція держави. Методи державного регулювання.

ТЕМА 12. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

Поняття фіскальної політики. Модель економічної рівноваги за методом «витрати–випуск». Трансформація функції споживання з урахуванням держави. Модель економічної рівноваги за методом «вилучення–ін'єкції». Вплив держави на кількісну визначеність приватних заощаджень. Державні та національні заощадження. Рівновага між національними заощадженнями та національними інвестиціями. Рівновага між приватними інвестиціями і внутрішніми джерелами їх фінансування.

Вплив держави на економічну рівновагу. Чисті видатки і трансформація функції споживання. Модель економічної рівноваги за методом „видатки-випуск”. Державні та національні заощадження. Модель економічної рівноваги за методом „вилучення-ін'єкції”.

Дискреційна фіскальна політика. Стимульовальна та стримуюча фіскальна політика. Граничний коефіцієнт податків і складний мультиплікатор видатків. Мультиплікатор податків. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

Автоматична фіскальна політика. Автоматичні чисті податки як вмонтовані стабілізатори. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою.

Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі „сукупний попит – сукупна пропозиція”. Вплив зниження податків на ВВП. Згідно з теорією економіки пропозиції. Наслідки стимульовальної податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету.

Фіскальна політика та державний бюджет. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет. Фактичне, потенційне та циклічне бюджетне сальдо. Оцінка бюджетної політики в умовах повної та неповної зайнятості. Суперечність між стабілізаційною та бюджетною функціями фіскальної політики. Концепції збалансування державного бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Державний борг та ефект витіснення. Емісійне фіксування бюджетного дефіциту та інфляція.

ТЕМА 13. МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Сутність монетарної політики. Кінцеві цілі монетарної політики та зв'язок між ними. Проміжні цілі монетарної політики та проблема їх вибору. Інструменти монетарної політики: операції на відкритому ринку, операції на валютному ринку, облікова (дисконтна) ставка, нормативи обов'язкового резервування.

Монетарна політика в моделі $AD-AS$. Монетарна політика на основі каналу «процентна ставка – інвестиції». Наслідки впливу на економіку стимулюючої монетарної експансії в короткостроковому періоді та їх графічна інтерпретація. Наслідки впливу на економіку монетарної експансії в довгостроковому періоді та їх графічна інтерпретація. Нейтральність грошей у довгостроковому періоді.

ТЕМА 14. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Платіжний баланс. Сутність та методологія складання платіжного балансу. Дебетові та кредитові операції. Еквівалентний обмін цінностей і трансферти. Автономна стаття «Помилки та упущення». Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій і зміст його складових. Взаємозв'язки рахунків. Модель платіжного балансу. Модель балансу автономних операцій. Резервні активи як регулююча стаття платіжного балансу.

Валютний курс. Валюта та його види. Номінальний валютний курс і способи котирування валюти. Чинники, що впливають на номінальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Фіксований і плаваючий валютний курс. Модель реального валютного курсу. Двосторонній і багатосторонній валютний курс. Вплив зовнішньої торгівлі на умови формування рівноважного ВВП, обчисленого за методом «витрати–випуск». Гранична схильність до імпорту. Функція споживання у відкритій економіці. Вплив зовнішньої торгівлі на умови формування економічної рівноваги, визначеної за методом «вилучення–ін'єкції». Країна як чистий дебітор або як чистий кредитор. Чинник, що впливають на чистий експорт. Функція чистого експорту. Вплив чистого експорту на ВВП, мультиплікатор витрат у відкритій економіці.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усьо	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
ЧАСТИНА 1. МІКРОЕКОНОМІКА														
Змістовий модуль 1. Основи функціонування ринку														
Тема 1. Вступ до мікроекономіки	1	6	2	2			2							
Тема 2. Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія	2	6	2	2			2							
Тема 3. Еластичність	3	6	2	2			2							
Тема 4. Теорія корисності та оптимальний вибір споживача	4	6	2	2			2							
Тема 5. Теорія ринкового попиту	5	6	2	2			2							
Тема 6. Теорія фірми: виробництво	6	6	2	2			2							
Тема 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток	7	7	2	2			3							
Разом за модулем 1		43	14	14			15							
Змістовий модуль 2. Ринкові структури та проблеми досягнення загальної рівноваги														
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	8	6	2	2			2							
Тема 9 Монопольний ринок	9	6	2	2			2							
Тема 10. Олігополія як вид ринкової структури	10	6	2	2			2							
Тема 11. Ринок монополістичної конкуренції	11	6	2	2			2							
Тема 12. Антимонопольна політика	12	6	2	2			2							
Тема 13. Утворення похідного попиту. Ринок праці.	13	6	2	2			2							
Тема 14. Ринок капіталу та природних ресурсів (землі).	14	6	2	2			2							
Тема 15. Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність	15	5	2	2			1							
Разом за змістовим модулем 2	x	47	16	16			15							
Усього годин	x	90	30	30			30							

ЧАСТИНА 2. МАКРОЕКОНОМІКА

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	с	с.р.		л	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи макроекономіки									
Тема 1. Макроекономіка як наука	1	6	2	2	2				
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2	6	2	2	2				
Тема 3. Ринок праці	3	6	2	2	2				
Тема 4. Товарний ринок	4	6	2	2	2				
Тема 5. Грошовий ринок	5	6	2	2	2				
Тема 6. Інфляційний механізм	6	6	2	2	2				
Тема 7. Споживання домогосподарств	7	6	2	2	2				
Тема 8. Приватні інвестиції	8	5	2	2	1				
Разом за змістовним модулем 1		47	16	16	15				
Змістовний модуль 2. Рівень економічної активності									
Тема 9. Сукупні витрати і ВВП	9	7	2	2	3				
Тема 10. Циклічні коливання та економічне зростання	10	6	2	2	2				
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	11	6	2	2	2				
Тема 12. Фіскальна політика	12-13	11	4	4	3				
Тема 13. Монетарна політика	14	6	2	2	2				
Тема 14. Зовнішньоекономічна діяльність	15	6	2	2	3				
Разом за змістовним модулем 2		43	14	14	15				
Усього годин		90	30	30	30				
Всього		270	60	60	60				

3. Темі семінарських занять
(не передбачено планом)

4. Темі практичних занять
ЧАСТИНА 1. МІКРОЕКОНОМІКА

№ п/п	Назва теми	Кількість годин денна
1	Вступ до мікроекономіки	2
2	Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія	
3	Еластичність	2
4	Теорія корисності та оптимальний вибір споживача	2
5	Аналіз поведінки споживача	2
6	Теорія фірми: виробництво	2
7	Витрати виробництва, виручка та прибуток	2
8	Ринок досконалої конкуренції	2
9	Монопольний ринок	2
10	Олігополія та ринок монополістичної конкуренції	2
11	Утворення похідного попиту. Ринок праці	2
12	Ринок капіталу	2
13	Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність	2
14	Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага	2
15	Держава в мікроекономічній теорії: теорія суспільного вибору. Неспроможність державної влади	2
	Разом	30

ЧАСТИНА 2. МАКРОЕКОНОМІКА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Макроекономіка як наука	2
2	Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2
3	Ринок праці	2
4	Товарний ринок	2
5	Грошовий ринок	2
6	Інфляційний механізм	2
7	Споживання домогосподарств	2
8	Приватні інвестиції	2
9	Сукупні витрати і ВВП	2
10	Циклічні коливання та економічне зростання	2
11	Держава в системі макроекономічного регулювання	2
12	Фіскальна політика	4
13	Монетарна політика	2
14	Зовнішньоекономічна діяльність	2
	Разом	30
	Всього	60

**5. Теми лабораторних занять
(не передбачено планом)**

**6. Теми самостійної роботи
ЧАСТИНА 1. МІКРОЕКОНОМІКА**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин денна
1	Вступ до мікроекономіки	2
2	Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія	2
3	Еластичність	2
4	Теорія корисності та оптимальний вибір споживача	2
5	Аналіз поведінки споживача	2
6	Теорія фірми: виробництво	2
7	Витрати виробництва, виручка та прибуток	3
8	Ринок досконалої конкуренції	2
9	Монопольний ринок	2
10	Олігополія та ринок монополістичної конкуренції	2
11	Утворення похідного попиту. Ринок праці	2
12	Ринок капіталу	2
13	Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність	2
14	Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага	2
15	Держава в мікроекономічній теорії: теорія суспільного вибору. Неспроможність державної влади	1
	Разом	30

ЧАСТИНА 2. МАКРОЕКОНОМІКА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Макроекономіка як наука	2
2	Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2
3	Ринок праці	2
4	Товарний ринок	2
5	Грошовий ринок	2
6	Інфляційний механізм	2
7	Споживання домогосподарств	2
8	Приватні інвестиції	2
9	Сукупні витрати і ВВП	2
10	Циклічні коливання та економічне зростання	2
11	Держава в системі макроекономічного регулювання	2
12	Фіскальна політика	4
13	Монетарна політика	2
14	Зовнішньоекономічна діяльність	2
	Разом	30
	Всього	60

7. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

ЧАСТИНА 1. МІКРОЕКОНОМІКА

Питання до екзамену з мікроекономіки

1. Обмеженість ресурсів: крива виробничих можливостей, альтернативні витрати.
2. Предмет та методи мікроекономіки.
3. Попит, закон попиту та його нецінові чинники.
4. Пропозиція, закон пропозиції та її нецінові чинники.
5. Механізм ринкової рівноваги за Вальрасом.
6. Механізм ринкової рівноваги за Маршалом.
7. Цінова еластичність попиту: визначення та види.
8. Перехресна еластичність попиту
9. Цінова еластичність пропозиції
10. Теорія корисності: перший та другий закони Госсена
11. Крива байдужості. Гранична норма заміни.
12. Бюджетна лінія та її характеристики.
13. Еквіваріантний принцип максимізації корисності: довести графічно
14. Формування індивідуального попиту на основі зміни ціни блага
15. Формування індивідуального попиту на основі зміни доходу споживача
16. Криві Енгеля, закон Енгеля
17. Ефект заміщення і ефект доходу (графічна інтерпретація)
18. Формування ринкового попиту
19. Ефекти «наслідування більшості», «сноба» і Веблена
20. Надлишок споживача та споживчий надлишок на ринку.
21. Теорія виробництва: основні виробничі функції
22. Ізокванта та її характеристики.
23. Виробництво у короткостроковому періоді: закон спадної продуктивності
24. Замінність виробничих факторів. Гранична норма технічного заміщення.
25. Ефект масштабу виробництва
26. Суть та види витрат.
27. Зміна середніх та граничних витрат у короткостроковому періоді.
28. Ізокоста та її характеристики.
29. Мінімізація витрат у довгостроковому періоді.
30. Зміна довгострокових середніх витрат під дією ефекту масштабу
31. Правило вибору обсягу виробництва (максимізації прибутку) конкурентної фірми.
32. Рівновага конкурентної фірми (максимізація прибутку) у короткостроковому періоді
33. Формування кривої пропозиції конкурентної фірми (короткостроковий період)
34. Рівновага конкурентної фірми (максимізація прибутку) у довгостроковому періоді
35. Формування кривої пропозиції конкурентної фірми у довгостроковому періоді
36. Виробничий надлишок фірми та ринку.
37. Суспільна ефективність ринку досконалої конкуренції
38. Модель «чистої» монополії та її характеристики
39. Попит та дохід монополіста
40. Рівновага монополіста у короткостроковому періоді (графічна інтерпретація)
41. Цінова дискримінація першого ступеня в умовах монополії
42. Цінова дискримінація другого та третього ступеня в умовах монополії
43. Монопольна влада: вимірювання та джерела
44. Наслідки монополізації галузі для суспільства
45. Основні ознаки олігополістичного ринку.

46. Лідерство в ціноутворенні на олігополістичному ринку
47. Теорія ігор в олігополістичній стратегії.
48. Олігополістичне ціноутворення за принципом «витрати плюс».
49. Модель «ламаної кривої попиту» на олігополістичному ринку
50. Кооперована олігополія: картель
51. Суспільна ефективність олігополії
52. Характерні риси монополістичної конкуренції
53. Форми нецінової конкуренції на ринку монополістичної конкуренції.
54. Рівновага фірми на ринку монополістичної конкуренції (короткостроковий період)
55. Рівновага фірми на ринку монополістичної конкуренції (довгостроковий період)
56. Суспільна ефективність монополістичної конкуренції
57. Похідний попит: взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва
58. Формування кривої попиту на ресурс
59. Вибір оптимальної кількості ресурсу фірмою на конкурентному ринку факторів
60. Зміни у попиті на ресурс фірми на конкурентному ринку факторів
61. Еластичність попиту на ресурс та фактори, що її визначають
62. Криві попиту на ресурс за умов досконалої та недосконалої конкуренції
63. Особливості ринку праці
64. Ефект заміщення і ефект доходу при зміні ставки зарплати
65. Формування кривої індивідуальної пропозиції праці
66. Монополія профспілки на ринку праці
67. Моносонія на ринку праці
68. Попит, пропозиція та рівновага на ринку фізичного капіталу
69. Модель конкурентного ринку позичкових коштів
70. Вибір домогосподарств між поточним і майбутнім споживанням
71. Формування фірмою інвестиційного попиту
72. Диференціальна земельна рента
73. Визначення ціни землі
74. Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні
75. Економічна роль держави у ринковій економіці. Вади ринкового саморегулювання

Контрольні питання з дисципліни «Макроекономіка»

1. Предмет макроекономіки.
2. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Типи економічних систем.
3. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія.
4. Методи макроекономічного аналізу.
5. Функції макроекономіки.
6. Основні макроекономічні показники.
7. Методи розрахунку ВВП.
8. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва.
9. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор.
10. Особливості макроекономічних показників.
11. Чистий економічний добробут.
12. Сукупний попит та фактори що його визначають.
13. Сукупна пропозиція та фактори що її визначають.
14. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції.
15. Суб'єкти об'єкти та структура національного ринку.
16. Ринок товарів та платних послуг та його рівновага.
17. Ринок грошей та цінних паперів та його рівновага.
18. Ринок робочої сили та його рівновага.

19. Загальна рівновага національного ринку.
20. Циклічність як форма економічного розвитку.
21. Інфляція та її наслідки.
22. Економічна рівновага у довгостроковому періоді. Рецесійний та інфляційний розрив.
23. Зайнятість як економічна проблема.
24. Безробіття: суть, види та наслідки. Закон Оукена.
25. Державне регулювання ринку робочої сили і державна система забезпечення зайнятості.
26. Система соціального захисту громадян в умовах ринку.
27. Фіскальна політика.
28. Мультиплікатори фіскальної політики.
29. Автоматичні стабілізатори та дискреційна стабілізаційна політика.
30. Державний бюджет та бюджетне обмеження.
31. Державний борг і його види.
32. Грошова система: сутність та основні елементи.
32. Структура грошової маси.
33. Пропозиція грошей та фактори, що її визначають.
34. Депозитний та грошовий мультиплікатори.
35. Грошово-кредитна політика держави.
36. Пропозиція грошей і бюджетне обмеження.
37. Кейнсіанська та монетаристська концепції грошової політики.
38. Причини нестабільності грошово-кредитної системи та заходи щодо її стабілізації.
39. Соціально-економічні наслідки інфляції.
40. Антиінфляційна політика держави.
41. Світове господарство і національна економіка. Форми міжнародних економічних відносин.
42. Міжнародна торгівля: роль, обсяг, структура, особливості. Платіжний баланс і торговий дефіцит.
43. Валютна система, валютний курс та фактори, які впливають на його зміну.
44. Міжнародна валютно-кредитна система.
45. Вивіз капіталу як провідна форма міжнародних економічних відносин. Модель міжнародного руху капіталів.
46. Міграція робочої сили, як форма міжнародних економічних відносин. Основні напрямки міжнародної трудової міграції.
47. Економічне зростання та його типи.
48. Фактори і темпи економічного зростання.
49. Модель економічного зростання Роберта Солоу.
50. Модель економічного зростання Домара-Харрода.
51. Історія розвитку макроекономічної науки.
52. Споживання та заощадження, як функції доходу.
53. Недоходні фактори споживання та заощадження.
54. Сукупний попит на інвестиції.
55. Модель "витрати-випуск".
56. Модель "вилучення-ін'єкції".
57. Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості.
58. Роль держави у змішаній економіці.
59. Класична теорія як теоретична база державного невтручання в економіку.
60. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки.
61. Фіскальна політика з урахування пропозицій.
62. Банківська система та грошовий мультиплікатор.
63. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП.

64. Механізм зовнішньо-економічної політики.
65. Економічна нерівність і політика соціального захисту населення.
66. Застосування моделі IS-LM для аналізу економіки України.
67. Класифікація основних макроекономічних змінних відносно до їхніх циклічних властивостей.
68. Антикризова політика держави.
69. Крива Лаффера для інфляційного податку.
70. Проста модель кругообігу продуктів і доходів.
71. Повна відкрита модель кругових потоків.
72. Особливості економічного розвитку України та перехід до економічного зростання.
73. Зайнятість та формування ринку праці в Україні.
74. Макроекономічна політика у відкритій економіці.
75. Альтернативні погляди на макротеорію та макрополітику.
76. Передавальний механізм монетарної політики.
77. Знання та завдання монетарної політики.

ЧАСТИНА 1. МІКРОЕКОНОМІКА

Тести

1. Мікроекономіка – це наука, яка :
  - а) вивчає економіку країн близького та дальнього зарубіжжя
  - б) вивчає поведінку окремих економічних одиниць і структур та їх взаємодію в процесі виробництва ;
  - в) аналізує, прогнозує та констатує можливі варіанти розвитку окремо взятої країни ;
  - д) жодна з наведених відповідей не є правильною;

2. До складу економічної моделі входять :
  - а) відомі та екзогенні змінні ;
  - б) екзогенні та ендогенні змінні;
  - г) ендогенні, екзогенні та невідомі змінні;
  - д) економічна модель не містить ніяких змінних.

3. Альтернативна вартість – це
  1. кількість одиниць товару А, яка використовується для виробництва блага В;
  2. вартість втрачених можливостей ;
  3. кількість одиниць товару, якою необхідно пожертвувати заради виробництва однієї додаткової одиниці іншого товару ;
  4. правильна відповідь (2) та (3) ;

4. Прикладом суспільних благ є :

а) національна оборона ;	г) всі відповіді ;
б) маяк;	д) свіже повітря .

5. Межа виробничих можливостей – це
  - а) крива , яка показує мінімальну кількість продукції, яку може виробити економіка за даного рівня технологічного розвитку і наявних факторів виробництва ;
  - б) гіпербола, яка показує максимальну кількість продукції, яку може виробити економіка за даного рівня технологічного розвитку і наявних факторів виробництва;
  - в) крива , яка показує максимальну кількість продукції, яку може виробити економіка за даного рівня технологічного розвитку;
  - г) крива , яка показує максимальну кількість продукції, яку може виробити економіка за наявних факторів виробництва;

6. Людські ресурси – це

- A) все те, що може бути використане у процесі виробництва без попередньої обробки;
- Б) потенціал фізичної та розумової енергії людей, яка використовується у процесі виробництва благ;
- В) дієздатне населення чоловічої статі від 16 до 60 років;
- Г) вся зайнята у процесі виробництва “прекрасна половина” людства;

7. Точка поза кривою трансформації виробничих можливостей називається :

- A) невідповідною;   Г) нетехнологічною;
- Б) неефективною;
- В) недосяжною;

8. Питання : “Якщо в наслідок заморозків гине 15% поточного врожаю апельсинів у Флориді, як це позначиться на ціні апельсинового соку у супермаркеті ?” відноситься до :

- A) позитивно-нормативної економіки;
- Б) геометрії та логіки;
- В) позитивної економіки;
- Г) нормативної економіки;

9. Фактори виробництва поділяються на:

- а) людські ресурси, земельні ресурси, капітальні ресурси;
- б) земельні ресурси, капітальні ресурси, погодні ресурси;
- в) людські ресурси, природні ресурси, капітальні ресурси;
- г) земельні ресурси, капітальні ресурси, трудові ресурси;

10. Які блага називають суспільними (громадськими)?

- а) блага, які споживаються шляхом купівлі-продажу;
- б) блага, які можуть бути запропоновані споживачеві на ринку, оскільки він в змозі повністю оплатити їхнє споживання;
- в) блага, які не можуть бути запропоновані споживачеві на ринку, оскільки він не в змозі повністю оплатити їхнє споживання;
- г) товари, послуги, соціальні та економічні умови, які задовольняють потреби людини;

11. Якщо ринкова ціна нижче рівноважної, то:

- а) з'являється надлишок товарів;
- б) виникає дефіцит;
- в) формується ринок покупців;
- г) скорочується ціна на ресурси.

12. Збільшення доходів споживача графічно проявляється в:

- а) зміні нахилу лінії бюджетного обмеження
- б) паралельному переміщенні лінії бюджетного обмеження вправо
- в) паралельному переміщенні лінії бюджетного обмеження вліво
- г) зменшення нахилу лінії бюджетного обмеження

13. Який із нижче перелічених рядів загальної корисності ілюструє дію закону спадаючої граничної корисності:

- а) 200,300,400,500
- б) 200,450,750,1100
- в) 200,400,1600,9600
- г) 200,350,450,600
- д) 200,250,270,280

14. Припустимо, що споживач має доход 8 грн., ціна товару А дорівнює 1 грн., а товару В – 0,5 грн. Яка з нижче наведених комбінацій товарів знаходиться на лінії бюджетного обмеження:

- а) 8А і 1В
- б) 7А і 1В
- в) 6А і 6В
- г) 5А і 6В

15. Рівновага споживача на карті індиверентності – це:

- а) будь-яка точка перетину лінії бюджетного обмеження і кривої байдужості
- б) будь-яка точка на найвищій кривій байдужості
- в) точка, в якій нахил бюджетного обмеження і дотичної до неї кривої байдужості однаковий
- г) будь-яка точка, яка знаходиться в площині, обмеженій бюджетною лінією

16. Ринковий (сукупний попит) – це:

- а) попит окремого споживача на ринку певного товару;
- б) конкретна кількість товару, яку хоче купити споживач;
- в) сукупність індивідуальних попитів на даний товар;
- г) попит на міському ринку.

17. Закон спадної граничної корисності означає, що:

- а) відношення граничних корисностей до цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності
- б) корисність, яку приносить кожна наступна одиниця товару, зменшується зі збільшенням кількості спожитого товару
- в) відношення граничних корисностей до цін однакове для всіх товарів
- г) корисність спожитих товарів зменшується при збільшенні доходу споживача.

18. Крива байдужості – це :

- а) яка показує всі можливі комбінації товарів, які споживач може придбати за наявного доходу;
- б) яка показує всі можливі комбінації товарів, які приносять споживачу однаковий рівень задоволення;
- в) яка показує всі можливі комбінації товарів, які можна виготовити за наявних ресурсів;
- г) яка показує., від якої кількості одного з товарів споживач відмовляється заради додаткової одиниці іншого.

19. Зміна якого з факторів не викликає переміщення кривої попиту:

- а) Смаків та уподобань споживачів;
- б) Зміна цін на ресурси;
- в) Ціни товару;
- г) Чисельність та вік споживачів.

20. Удосконалення технології виробництва зміщує :

- а) криву попиту вгору вправо;
- б) криву попиту вниз вліво;
- в) криву пропозиції вниз вправо;
- г) криву пропозиції вгору вліво.

ЧАСТИНА 2. МАКРОЕКОНОМІКА

Комплекс тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Завдання 1. Макроекономіка (одна відповідь):

- 1. пояснює сутність економічних процесів і явищ, що відбуваються в суспільстві;

2. є сукупністю суб'єктивних поглядів на те, як має функціонувати економіка;
3. досліджує сутність, результати та наслідки діяльності всіх учасників народного господарства;
4. досліджує сутність і результати діяльності держави.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 2. Основними ознаками ринкової економіки вільної конкуренції є (декілька відповідей):

1. приватна власність на засоби виробництва;
2. монополістична конкуренція;
3. свобода учасників економічної діяльності;
4. вільний вибір сфери економічної діяльності;
5. ринкове ціноутворення;
6. державне регулювання економіки;
7. вільний вибір партнерів у бізнесі;
8. стихійне ринкове регулювання;
9. натуральне виробництво;
10. державна власність на засоби виробництва;
11. переважання невеликого виробництва;
12. колективна приватна та державна власність.

Правильна відповідь: 1,3,4,5,7,8.

Завдання 3. Витрати на ресурси підприємницького сектору в простій моделі кругових потоків одночасно є потоками доходів (одна відповідь):

1. домашніх господарств;
2. державного сектору та сектору домашніх господарств;
3. державного сектору;
4. сектору домашніх господарств і сектору "закордон".

Правильна відповідь: 1

Завдання 4. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Валовий випуск	А	Всі вироблені товари і послуги, які остаточно виходять із сфери виробництва, тобто не використовуються для подальшого виробництва
2 Кінцева продукція	Б	Товари і послуги, які купуються з метою подальшого перероблення, оброблення чи перепродажу
3 Проміжна продукція	В	Сукупна ринкова вартість товарів і послуг, виробленими резидентами країни за відповідний період

Правильна відповідь: 1=В, 2=А, 3=Б.

Завдання 5. У чистому внутрішньому продукті враховують лише чисті інвестиції. (Так, Ні)

Правильна відповідь: так.

Завдання 6. Сукупний попит (AD) – це (одна відповідь):

1. попит резидентів на товари і послуги, створені в країні та за її межами;
2. обсяг продукції, яку готові придбати макроекономічні суб'єкти за певного рівня цін;
3. платоспроможний попит господарств на товари і послуги;
4. сукупність індивідуальних попитів на товари і послуги, створені в країні.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 7. До нецінових факторів, що впливають на сукупну пропозицію, належать (декілька правильних відповідей) (декілька відповідей):

1. зміна відсоткової ставки;
2. зміна рівня цін;
3. зміна цін на ресурси;
4. співвідношення на ринку національних та імпортованих ресурсів.

Правильна відповідь: 3,4.

Завдання 8. За класичною теорією обсяг інвестицій в економіку залежить від (декілька відповідей):

1. відсоткової ставки;
2. доходу домашніх господарств;
3. кон'юнктурних коливань економіки;
4. альтернативної вартості інвестицій;
5. попиту на товари і послуги.

Правильна відповідь: 1,4.

Завдання 9. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Середня схильність до споживання	А Відношення зміни у споживанні до тієї зміни доходу, яка спричинила зміни у споживанні
2 Середня схильність до заощадження	Б Відношення споживання до доходу після оподаткування
3 Гранична схильність до споживання	В Відношення зміни обсягу заощаджень до зміни обсягу доходу
4 Гранична схильність до заощадження	Г Відношення обсягу заощаджень до доходу після оподаткування

Правильна відповідь: 1=Б, 2=Г, 3=А, 4=В.

Завдання 10. Основні причини здійснення індукційованих інвестицій – це зростання (одна відповідь):

1. сукупного попиту в результаті збільшення національного доходу;
2. автономного споживання;
3. мультиплікатора;
4. продуктивності праці.

Правильна відповідь: 1.

Завдання 11. Яким рівнянням визначається рівновага на ринку товарів і платних послуг у простій кейнсіанській моделі (одна відповідь):

1. $I(i) = S(Y)$; 2. $I(i) = I(Y)$; 3. $S(i) = S(Y)$; 4. $I(Y) = S(i)$?

Правильна відповідь: 1.

Завдання 12. Мультиплікатор державних витрат обчислюється за формулою (одна відповідь):

1. $\Delta Y / \Delta I$; 2. $\Delta I / \Delta Y$; 3. $\Delta G / \Delta Y$; 4. $\Delta Y / \Delta G$.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 13. Створення грошей банківською системою підвищує ліквідність економіки, але не збільшує багатства суспільства. (Так, Ні)

Правильна відповідь: так.

Завдання 14. Первинним пропонувачем грошей є (одна відповідь):

1. центральний банк країни;
2. домашні господарства;
3. кредитні установи;
4. комерційні банки.

Правильна відповідь: 1.

Завдання 15. У банку К є депозит величиною 10 тис. грн. Норма обов'язкових резервів становить 25 %. Цей депозит може збільшити суму наданих позик на (тис. грн):

1. 25; 2. 30; 3. 7,5; 4. 10.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 16. Об'єктом на ринку праці є (одна відповідь):

1. заробітна плата;
2. умови наймання;
3. наймані працівники;
4. трудові послуги.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 17. За кейнсіанською теорією, для досягнення повної зайнятості потрібно (одна відповідь):

1. знижувати номінальну заробітну плату;
2. зменшувати величину допомоги на безробіття;
3. знижувати реальну заробітну плату;
4. використовувати державне втручання у функціонування ринку праці.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 18. У період депресії найбільше зменшується (одна відповідь):

1. рівень заробітної плати;
2. рівень цін;
3. величина підприємницького прибутку;
4. державні закупівлі товарів і послуг.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 19. Інфляція витрат зумовлена зростанням (одна відповідь):

1. споживчих витрат;
2. інвестиційних витрат;
3. собівартості продукції;
4. сукупних витрат.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 20. Якщо стан економіки відповідає класичному відрізку кривої AS, то зростання сукупного попиту зумовлює (одна відповідь):

1. зростання реального ВВП;
2. інфляційне підвищення цін за незмінного реального ВВП;
3. збільшення зайнятості;
4. зростання номінального ВВП.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 21. Під індексацією розуміють (одна відповідь):

1. своєрідний неявний податок;
2. підвищення відносного рівня цін на товари та послуги;
3. підвищення рівня номінальної зарплати та інших виплат населенню відповідно до рівня інфляції;
4. підвищення рівня податків з метою покриття бюджетного дефіциту.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 22. Головним інструментом неокласичного аналізу економічного зростання є (одна відповідь):

1. ex ante аналіз;
2. виробнича функція;
3. ex post аналіз;
4. податкова ставка.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 23. Фактори економічного аналізу поділяються на три групи: попиту, пропозиції,

Правильна відповідь: розподілу.

Завдання 24. З якою метою підвищується облікова ставка НБУ (одна відповідь):

1. збільшення грошової маси;
2. сприяння інвестуванню;
3. струмування попиту на позиковий капітал;

4. пожвавлення кон'юнктури?

Правильна відповідь: 3.

Завдання 25. На величину якого з наступних елементів ВВП впливають зміни рівня відсоткової ставки? (одна відповідь):

1. споживчі витрати;
2. інвестиції;
3. державні видатки;
4. експорт.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 26. Державний борг – це сума (одна відповідь):

1. попередніх бюджетних дефіцитів;
2. державних витрат;
3. бюджетних надлишків;
4. непогашених боргових зобов'язань уряду.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 27. Дефіцит державного бюджету утворюється, коли (одна відповідь):

1. сума податкових надходжень зменшується;
2. витрати держави зменшуються;
3. сума активів держави перевищує розміри її зобов'язань;
4. сума витрат держави перевищує суму податкових надходжень.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 28. Встановіть відповідність між політикою та її інструментами:

А Фіскальна політика	1 Податкова ставка
Б Грошово-кредитна політика	2 Обов'язкові банківські резерви
	3 Податкові пільги
	4 База оподаткування
	5 Облікова відсоткова ставка
	6 Міжбанківський кредит

Правильна відповідь: А =1,3,4, Б=2,5,6.

Завдання 29. Ринковий механізм неспроможний вирішувати самостійно чимало нагальних проблем сучасної змішаної економіки. (Так, Ні)

Правильна відповідь: так.

Завдання 30. Різниця між імпортним митом і квотою полягає в тому, що лише мито (одна відповідь):

1. призводить до зменшення міжнародної торгівлі;
2. спричинює підвищення цін;
3. дає доходи державному бюджету;
4. зумовлює зменшення сальдо платіжного балансу.

Правильна відповідь: 2

Завдання 31. Упорядкована система зв'язків між виробниками і споживачами матеріальних і нематеріальних благ й послуг – це (одна відповідь):

1. макроекономіка;
2. економіка;
3. економічна система;
4. макроекономічна модель.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 32. Яка з наведених відповідей відображає поведінкові функціональні зв'язки ендогенних параметрів макромоделі (одна відповідь):

1. $C = C(Y)$;
2. $Q = f(x_1, x_2, \dots, x_n)$;
3. $T = f(T(Y), Y)$;
4. $Y = C + I + G + NE$.

Правильна відповідь: 1.

Завдання 33. Для закритої двосекторної моделі економіки величина загального обсягу виробництва в грошовому еквіваленті дорівнює величині грошових доходів (одна відповідь):

1. підприємницького сектору;
2. держави;
3. домашніх господарств;
4. регіонів.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 34. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Валовий національний продукт	А	Ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених резидентами країни за певний проміжок часу
2 Валовий внутрішній продукт	Б	Являє собою найбільш точний показник створений та куплений населенням даної країни товарів та послуг за визначений період часу
3 Чистий національний продукт	В	Ринкова вартість усіх кінцевих товарів та послуг, вироблених національними факторами виробництва як у межах своєї країни, так і за її межами за певний проміжок часу

Правильна відповідь: 1=В, 2=А, 3=Б.

Завдання 35. Валовий національний продукт завжди більший за валовий внутрішній продукт (Так, Ні).

Правильна відповідь: ні.

Завдання 36. Фактори, що не впливають на споживчий попит домашніх господарств (декілька відповідей):

1. трансферти та податки;
2. дохід домашніх господарств;
3. реальні грошові залишки домашніх господарств;
4. кон'юнктурні коливання економіки;
5. середня і гранична схильність до споживання;
6. кількість і якість суспільних благ.

Правильна відповідь: 4, 6.

Завдання 37. Основною причиною від'ємного нахилу кривої AD є ефект (одна відповідь):

1. реальних грошових залишків;
2. пропозиції грошей;
3. відсоткової ставки;
4. зростання попиту на гроші.

Правильна відповідь: 1.

Завдання 38. Згідно з кейнсіанською теорією, на величину заощаджень домашніх господарств впливає (одна відповідь):

1. рівень реального доходу домашніх господарств;
2. альтернативна вартість інвестицій;
3. відсоткова ставка;
4. автономне споживання;
5. гранична схильність до споживання та заощадження;
6. реальні касові залишки.

Правильна відповідь: 1.

Завдання 39. Криву, яка відображає зв'язок між споживанням та доходом, називають (одна відповідь):

1. функцією споживання;
2. функцією заощадження;
3. функцією інвестиційного попиту;
4. кривою виробничих можливостей.

Правильна відповідь: 1.

Завдання 40. Автономними називаються інвестиції, котрі здійснюють (декілька відповідей):

1. у нову техніку, технологію, і вони сприяють підвищенню якості продукції та зростанню національного доходу;
2. за незмінного сукупного попиту на блага та фіксованого національного доходу;
3. при зростанні сукупного попиту на блага та національного доходу;
4. при збільшенні сукупного попиту на благо та сталому національному доході.

Правильна відповідь: 1,2.

Завдання 41. На якому припущенні ґрунтується кейнсіанська модель макрорівноваги (одна відповідь):

1. рівень цін не змінюється в умовах депресії;
2. обсяг споживання визначається лише номінальним доходом;
3. обсяг інвестицій залежить від величини амортизації;
4. заощадження є функцією ставки податків?

Правильна відповідь: 1.

Завдання 42. В умовах рецесійного розриву (одна відповідь):

1. фактичний ВВП більший потенційного;
2. фактичний ВВП менший потенційного;
3. експорт перевищує імпорт;
4. інвестиції перевищують заощадження.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 43. Готівка, що входить до складу M_1 , складається з монет і паперових грошей. (Так, Ні)

Правильна відповідь: так.

Завдання 14. Операційний попит на гроші залежить від (декілька відповідей):

1. рівня цін;
2. обсягу виробництва;
3. лага між отриманням і використанням грошей;
4. ставки відсотка.

Правильна відповідь: 1-3.

Завдання 45. Якщо норма обов'язкових резервів становить 100%, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

1. 0; 2. 100; 3. 1; 4. -1.

Правильна відповідь: 3

Завдання 46. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Інституційне безробіття	А Сума фрикційного та структурного безробіття
2 Природне безробіття	Б Виникає внаслідок державного регулювання ринку праці
3 Фрикційне безробіття	В Виникає під впливом структурних диспропорцій на ринку праці, тобто коли з'являється невідповідність між попитом і пропозицією робочої сили за професіями, кваліфікацією та іншими ознаками
4 Структурне безробіття	Г Виникає в результаті порушення рівноваги між чисельністю найманих працівників відповідно до кваліфікаційного рівня, які бажають працювати за наймом за певного рівня заробітної плати й умов праці,

з одного боку, і чисельністю та якістю робочих місць – з іншого боку

Правильна відповідь: 1=Б, 2=А, 3=Г, 4=В.

Завдання 47. Закон Оукена характеризує (одна відповідь)::

1. міру відставання обсягу ВВП залежно від чисельності зайнятих унаслідок скорочення виробництва;
2. міру відставання обсягу ВВП залежно від перевищення природного рівня безробіття;
3. міру перевищення природного рівня безробіття залежно від антиінфляційного регулювання;
4. одне з пояснень кривої Філіпса.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 48. У фазі пожвавлення спостерігається (одна відповідь):

1. зменшення витрат споживачів на купівлю товарів довгострокового використання;
2. стабільність чи зниження рівня прибутку;
3. зниження рівня зайнятості;
4. зниження рівня безробіття.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 49. Інфляція попиту виникає в результаті (одна відповідь):

1. росту цін на сировину;
2. росту цін на товари і послуги;
3. структурних зрушень у сукупному попиті;
4. покриття дефіциту державного бюджету за допомогою позики у Національному банку.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 50. Реальна відсоткова ставка визначається як (одна відповідь):

1. сума номінальної відсоткової ставки та рівня інфляції;
2. різниця номінальної відсоткової ставки та рівня інфляції;
3. добуток номінальної відсоткової ставки та рівня інфляції;
4. Сума загального рівня цін та рівня інфляції.

Правильна відповідь: 2.

Завдання 51. Причинами економічного зростання в розвинутих країнах є (декілька відповідей):

1. зростання кваліфікації робочої сили;
2. збільшення обсягу капіталу, що застосовується;
3. технологічні зміни у виробництві;
4. здійснення грошово-кредитної та фіскальної політики, яка сприяє економічному зростанню.

Правильна відповідь: 1-4.

Завдання 52. В економіці зайнято 50 працівників, кожен з яких працює 3000 годин у рік. Продуктивність праці становить 8 грн за год. Загальний обсяг виробничого продукту складає:

1. 150 000 грн;
2. 750 000 грн;
3. 1 000 000 грн;
4. 1 200 000 грн.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 53. Активи комерційного банку – це (одна відповідь):

1. готівкові гроші, акції та вклади до запитання;
2. готівкові гроші, власність і акції;
3. вклади до запитань, акції та резерви;
4. готівкові гроші, власність і резерви.

Правильна відповідь: 4.

Завдання 54. Операції на _____ ринку – це гнучкий валютно-політичний інститут, який виявляється в продажу чи купівлі центральним банком цінних паперів на “відкритому ринку”.

Правильна відповідь: відкритому.

Завдання 55. Непрямі податки – це (одна відповідь):

1. податки, що стягуються з держави;
2. податки, що сплачуються безпосередньо з індивідів та підприємств;
3. податки, що встановлюються на товари та послуги і входять в їхню ціну;
4. усі відповіді неправильні.

Правильна відповідь: 3.

Завдання 56. Мультиплікатор податків визначається за формулою:

$$1. m = -\frac{c'}{1-c'} \quad 2. m = \frac{1}{1-c'(1-t)} \quad 3. m = \frac{1}{1-c'} \quad 4. m = \frac{c'}{1-c'}$$

Правильна відповідь: 1.

Завдання 57. Встановіть відповідність між політикою та їїніми інструментами:

А Зовнішньоекономічна політика	1 Митна політика
Б Соціальна політика	2 Квотування
	3 Соціальне страхування
	4 Зміни у валютному курсі
	5 Диференціація при оподаткуванні доходів
	6 Пенсійне страхування

Правильна відповідь: А=1,2,4 Б=3,5,6.

Завдання 58. Що належить до адміністративних інструментів економічної політики (декілька відповідей):

1. індикативне планування й прогнозування;
2. операції на відкритому ринку;
3. розроблення державних норм та стандартів;
4. ліцензування;
5. квотування;
6. автоматичні стабілізатори?

Правильна відповідь: 1,3,4,5.

Завдання 59. У міжнародній практиці використовують два головні режими валютних курсів – фіксовані та _____.

Правильна відповідь: плаваючі.

Завдання 60. Якщо країна з високим рівнем інфляції для того, щоб стримати інфляцію, здійснює стимулюючу грошову політику, то це зумовлює (одна відповідь):

1. підвищення конкурентоспроможності продукції країни;
2. підвищення обмінного курсу;
3. збільшення експорту;
4. зниження обмінного курсу.

Правильна відповідь: 2.

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної

роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

Методи викладання навчальної дисципліни «Економікс: мікроекономіка» сприяють вирішенню таких задач:

– у сфері навчання – засвоєння основ знань про сучасну економіку, принципи і закономірності її функціонування та розвиток, умінь економічної діяльності;

– у сфері самосвідомості – усвідомлення свого індивідуального економічного потенціалу, формування усвідомленої громадянської економічної поведінки;

– у сфері мотивації – розвиток інтересу до проблем економіки, постійної потреби в економічному знанні, прагнення у цивілізованому підприємстві, що має стати засобом соціального захисту, полегшити вирішення проблем зайнятості молоді, їхньої адаптації до ринку.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 р., протокол № 10, основними видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного

змістового модуля. Навчальний матеріал дисципліни викладається упродовж семестру поділений на два модулі.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля здійснюються у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестровий контроль з дисципліни «Економікс» проводиться відповідно до навчального плану у третьому семестрі залік та четвертому семестрі екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни згідно з «Положенням про екзамени та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України».

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» (затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 р., протокол № 10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів).

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{ДИС}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний курс доступний на платформі НУБіП України. Elearn. «Економікс». URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=708>

2. Бутенко В.М. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Економікс: мікроекономіка» для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» у галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 075 «Маркетинг». Київ: «Наукова столиця». 2020. 110 с.

3. Побережець Т.І. Болгарова, Н.К., Талавиря М.П., Пащенко О.В. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2017. 475 с.

4. Практикум-тренінг з мікроекономіки.(укладачі М.М.Рудий та інші).Київ:НАУ, 2016. 172 с.
5. Талавирия М.П., Байдала В.В., Болгарова Н.К., Власенко Ю.Г., Гаврилук В.П., Музиченко Т.О., Пащенко О.В. Практикум з економічної теорії: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III - IV рівня акредитації при підготовці до олімпіади з економічної теорії. Київ: 2017. 521 с.
6. Талавирия М.П., Байдала В.В., Болгарова Н.К., Власенко Ю.Г., Музиченко Т.О., Пащенко О.В. Практикум з економічної теорії: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III - IV рівня акредитації при підготовці до олімпіади з економічної теорії. Київ: 2019. 521 с.
7. Електронний курс доступний на платформі НУБІП України – Elearn «Мікроекономіка». URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2584>
7. Пащенко О.В. Методичні вказівки з дисципліни “Макроекономіка” для підготовки фахівців ОС “Бакалавр” галузі знань 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Київ, 2020. 70 с.
8. Макроекономіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів економічного факультету / За ред. С.М. Панчишина та П.І. Островецького. – Вид. 8-е, перероб. та доп. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 132 с.
9. Пащенко О.В. Методичні вказівки з дисципліни «Економікс (Макроекономіка)» для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 071 Облік і оподаткування. К. 2021. 76 с.
10. ЕНК Макроекономіка для підготовки фахівців ОС Бакалавр <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2067>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Dornbush, Rudiger. Keys to prosperity: free markets, sound money, and a bit of luck. Cambridge, Mass: MIT Press, 2000. 357 p.
2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник / Панчишин С. М., Островецький П. І. К.: Видавництво Априорі, 2019. 648 с.
3. Андрющенко А.М. Економічна теорія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 2022. 520 с.
4. Базилінська О., Мініна О. Мікроекономіка. Київ: ЦУЛ, 2019. 352 с.
5. Базилінська О.Я. Макроекономіка. Навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2018. 442 с.
6. Безугла В.О. Мікроекономіка. Видавництво «ЦУЛ», 2017. 288 с.
7. Веріан Гел. Мікроекономіка: проміжний рівень. Лібра ВД, 2017. 632 с.
8. Горлач М.І. Економічна теорія. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. 525 с.
9. Гронтковська Г.Е. Макроекономіка. Навч. посібник. Київ.: ЦУЛ, 2019. 672 с.
10. Ігнатюк А.І. Мікроекономіка. Київ: Видавництво Ліра-К. 2023. 420 с.
11. Колосінська С.І., Белей С.В., Бойда М.І. Економічна теорія: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. 200 с.
12. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теоретичні основи: навчальний посібник. Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України, Одеський національний політехнічний університет. Одеса, 2013. 134 с.
13. Макаренко М. Макроекономіка: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 216 с.
14. Малий І.Й., Радіонова І.Ф., Куценко Т.Ф., Федірко Н.В. Макроекономіка: базовий курс. Навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2018. 254 с.
15. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти; за ред. С. Будаговської. Київ: Основи, 2011. 517 с.
16. Наливайко А.П., Прохоров Є. В., Азьмук Л.А., Банщиків П.Г. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка Київ: КНЕУ, 2016. 522 с. 12.

17. Нарижна Л. Д., Пономарьова Л. Н. Мікроекономіка в схемах: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. 160 с.
18. Панчишин С. М., Островерх О. М. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник для вищої школи. Київ: ЦНЛ, 2017. 567.
19. Поплавська Ж.В., Криса О.Й. Мікроекономіка: Теорія і практика управлінської економіки. Навчальний посібник. Алерта, 2019. 270 с.
20. Радіонова І.Ф. Макроекономіка та економічна політика. Підручник для студентів. Київ: Таксон, 2019.
21. Сирко А. Економічна теорія. Політекономія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 448 с.
22. Талавіря М.П., Байдала В.В., Бутенко В.В., Болгарова Н.К., Пащенко О.В., Гуца І.О. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Перевидання. Київ: Наукова столиця. 2020. 338 с.

Допоміжні

1. Caban W., *Ekonomia, podręcznik dla studiów licencjackich*, PWE, Czarny B., *Podstawy ekonomii*, PWE, Warszawa, 2018.
2. Cavusgil, S. Tamer. *International Business. Strategy, Management, and the New Realities*. Pearson Prentice Hall, 2018. 670 p.
3. Dess G. *Strategic Management. Text and Cases*. 4th ed. McGraw-Hill, 2020. 484 p.
4. Dornbush, Rudiger. *Keys to prosperity: free markets, sound money, and a bit of luck*. Cambridge, Mass: MIT Press, 2000. 357 p.
5. Farnham, Paul G. *Economics for Managers*. Prentice Hall, 2019. 558 p.
6. Krugman, Paul. *Economics. European Edition*. Worth Publishers, 2008. 907 p.
7. McConnell, C.R., Brue S.L. *Economics: principles, problems and policies*. 13th ed. New York: McGraw-Hill, 1996. 825 p.
8. Samuelson P.A., Nordhaus W. D., *Ekonomia 1, Ekonomia 2*, PWN, Warszawa, 2004.
9. *The European Union. Economics and Policies*. edited by Ali M. El-Agraa. Cambridge University Press, 2018. 603 p.
10. Wild, John J. *International Business. The Challenges of Globalization* Kenneth L. Wild, Jerry C.Y. Han. 4th ed. Pearson Prentice Hall, 2018. 506 p.
11. Wild, John J. *International Business. The Challenges of Globalization*. 4th ed. Pearson Prentice Hall, 2018. 506 p.
12. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. *Макроекономіка: Підручник*. 4-те вид., перероб. і доповнене. Видавництво Знання, 2017. 458 с.
13. Базилінська О.Я. *Макроекономіка*. Навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2018. 442 с.
14. Бортіс Г. *Інституції, поведінка та економічна теорія: Внесок до класико-кейнсіанської політичної економії*. Київ: Вид. дім «Кисво-Могилянська академія», 2017.
15. Васильченко В. С. *Державне регулювання зайнятості: навч. посіб.* Київ: КНЕУ, 2018. 456 с.
16. Геєць В. М. *Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку*. Київ: НАН України, 2019. 864 с.
17. Гронтковська Г.Е. *Макроекономіка*. Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 672 с.
18. Дейнека Т. А. *Соціально-економічні суперечності процесу глобалізації суспільства (політико-економічний аналіз)*. Київ: КНЕУ, 2018. 510 с.
19. Журавльов О. В. *Статистичне моделювання трансформації національної економіки в умовах глобалізації*. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2017. 321 с.
20. *Індекси основних соціально-економічних показників*. Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. Кораблін С. О. *Макроекономічна динаміка України: пастка сировинних ринків*. Київ: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2017. 308 с.
22. Кулицький С. *Проблеми розвитку ринку праці в Україні*. Україна: події, факти, коментарі. 2019. № 21. С. 56–69.

23. Лагутін В. Д. Стабільність суспільного розвитку: досвід міждисциплінарного дослідження. Економічна теорія. 2019. № 2. С. 5–1.
24. Левицький В.О. Економікс: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. 2018. 362 с.
25. Малий І.Й., Радіонова І.Ф., Куценко Т.Ф., Федірко Н.В. Макроекономіка: базовий курс. Навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2018. 254 с.
26. Петрушенко Ю. М., Дудкін О. В., Костюченко М. Н., Мікроекономіка: конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2016. 206 с.
27. Міненко В. Взаємодія механізмів державного регулювання і саморегулювання ринку праці в умовах інтеграції України у світову економіку. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. 2019. № 1. С. 105–112.
28. Наливайко А.П., Прохоров Є. В., Азьмук Л.А., Банщиків П.Г. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2016. 522 с. 12.
29. Самюелсон Пол. А., Нордгауз Вільям Д. Мікроекономіка. Пер. с англ. С. Панчишина. Київ: Основи, 2008. 676 с.
30. Старостенко Г.Г. Мікроекономіка. Видавництво «ЦУЛ», 2016. 152 с.
31. Тютюнникова С. В., Бервено О. В. Модернізації управління національною економікою в контексті забезпечення якості життя. Антикризове управління національною економікою: монографія. Київ: КНЕУ, 2017. Підрозд. 4.4. С. 298–311.
32. Уманців Ю. М., Кравчук О. О. Інституційна обумовленість економічних функцій держави. Економічна теорія та право. 2017. № 4. С. 93–105.
33. Уманців Ю. М., Міняйло О. І. Еволюція ролі та функцій держави в економіці. Економічний вісник університету. 2019. Вип. 28. С. 140–148.

11. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Верховна Рада України www.portal.rada.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України www.kmu.gov.ua
4. Міністерство фінансів www.minfin.gov.ua
5. Державна податкова служба України www.tax.gov.ua
6. Державна служба статистики України www.ukrstat.gov.ua
7. Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua
8. Центр перспективних соціальних досліджень www.cpsr.org.ua
9. Антимонопольний комітет України www.amc.gov.ua
10. Міжнародний центр перспективних досліджень: <http://www.icps.kiev.ua>
11. Інститут економіки і прогнозування НАН України: <http://www.ief.org.ua>
12. Бібліотека імені В.Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua>